

ROMPRE HERBA AL MIG DE DOS

Els pobles costaners de la Plana en la dècada dels quaranta practicaven una agricultura (que era aleshores el seu mitjà de vida quasi exclusiu) molt variada -com variat és també el territori costaner- que comprenia els arrossars a la part baixa entre la platja i la marjalera, les collites, les hortalisses, els horts de tarongers i algun secà i tot d'ametlers, oliveres i garroferes en procés de transformació a regadiu.

La població tenia una idiosincràsia, una filosofia de llauradors que envoltava la seua existència i els feia vore totes les coses de la vida davall d'un prisma de *llauros*. Vivien completament identificats per tot allò que té de drama cultivar la terra: si les plujes feien baixar els barrancs, secs tot l'any, i inundaven els baixos podrint l'arròs, o si una gelada s'emportava en una nit la collita de taronges cultivada tot l'any amb una dedicació extrema i a punt de collir-se, o si una pedregada destrossava les collites de l'horta...

L'altra cara era l'alegria de collir de tot en eixa terra. La germanor que creava en els homes la necessitat d'intercanviar llavor de cacau *xurret* per llavor de panís americà, o el fet d'eixir a treballar cada dia al terme, en colles, per cavar hort o collir taronges a l'hivern; o també, entre les dones, haver d'ajuntar-se molt sovint entre elles, per desengrunar cacau o pelar panís a l'entrada de casa a l'estiu, o al magatzem de confecció de taronges a l'hivern.

Tot açò feia que, si per exemple l'economia en una casa anava malament, a la nostra gent d'aquell temps la forma de dir-ho més gràfica que se'ls acudia era: *El carro va enculat*; i si anava bé: *Fins els pollastres els ponen*. Si una xica era rossa, tenia *el pèl de panís*. El que es trobava en dificultats perquè havia agafat grans responsabilitats, *s'havia ficat en bon regat*. El que malfaenejava, *no feia un brot*. Aquell que era entusiasmada però inconstant feia *moguda de rossi i parada de ruc*. Si era bevedor, bevia *més que un romput*. El que no era ortodox o convencional, i solia sorprendre, era *bord*. Aquell a qui les contrarietats havien privat de més bons resultats o fortuna s'havia de sentir: *El que no pot segar, espigola*. En canvi, el qui, eixint-li tot bé, beneficiant-se'n i prosperant, encara es queixava, feia *com la bacona d'Artana: menjant i grunyint*. Perdre els estreps, la calma, era *pujar-se'n a la figuereta*. Una malesa molt grossa feia *més mal que una pedregada*. Etcètera.

Des de xicotets ja començàvem per jugar amb farolets fets amb melonets d'Alger (buits i ornats a navalla), fent-nos sagetes de canya de puro de bova i cabota de figuera, o, les xiquetes, posant-se a les orelles com a arracades *ronçals* de cireres.

Ve al cas el fet que succeí quan Tomàs Cases, fill d'un matrimoni de llauradors de Nules que estava al seminari -per a satisfacció dels pares, que se'l miraven i no se'l veien-, va vindre a passar unes dies a casa, en festes del poble. El contacte amb els amics, amb les xiques de la seua edat i amb tota la sal i els aromes de la vida, tan diferent dels rigors del seminari, el van torbar i

Tomaset dubtava seriosament del camí que havia agafat en la vida. Tal volta havia de canviar de rumb, i si era així, com abans ho fera millor. De manera que es va fer l'ànim i després de sopar ho va manifestar als pares.

- Ho he pensat bé i crec que el meu lloc està ací. No vull tornar al seminari. Vull ser llauraor.

Sa mare plorava oint-lo parlar així; no s'ho esperava. Tantes il·lusions com s'havia fet respecte al seu fill, que ja se'l veia capellà! Li deia:

- Tomaset, tu ho has pensat bé?

Son pare callava i el deixava dir. En cap moment va fer el menor gest de contrarietat o de negativa. Es diria que comprenia al fill i compartia la seua decisió. El va deixar acabar i després li va dir:

- Si es això *lo* que vols fer...siga. Demà mateix començaràs a treballar al camp.

L'endemà de matí son pare li va amanir una aixada en puntes i junt amb dos bons peons que va llogar a la plaça, feren cap a la Sort de l'Alcúdia a rompre herba.

A Nules, anomenaven i anomenen *herba* l'alfals que es cultivava quasi exclusivament per donar a menjar a les haques. L'herba tendra la repartia per les cases en un carro, passejant el poble, el sinyo Joan Mallench, Joanet *l'Herbero*, i els seus fills. L'herba seca es pujava a la pallissa com a pinso per a l'hivern. Amb el pas del temps l'herba es feia vella i calia arrancar-la usant la xaruga i els bous del sinyo Francisco Company, Paco *el Boero*, o a mans, amb l'aixada amb puntes. La qual cosa es considerava la faena més pesada que el llaurador feia. L'herba tenia unes arrels com uns tentacles clavats molt fondos, que es deien *rabassetes* i que calia traure en tota la seua extensió. Les rabassetes, molt espesses, frenaven la penetració de l'aixada.

Un peó a cada costat i Tomaset al mig feren la diada. Els hòmens acostumats a la faena anaven rompent i raonant. A Tomaset, al final, les rabassetes ja li se plantaven dretes i li parlaven de tu. Va acabar desconjuntat. No es figurava que ser llaurador fóra així, ho creia més poètic, més de passejar-se per entre els fruiters i triar esta vull i esta no vull. Però allò era molt seriós.

A sa casa, aquella mateixa nit, va parlar amb son pare i li comunicà que s'ho havia pensat millor, que enyorava el seminari. Tot aquell dia passat en companyia d'aquells dos rústics havia provocat que se li haguera fet finalment la llum: volia ser capellà. A sa mare se li obria el cor sentint-lo, son pare el deixava parlar com si -amb un gest de comprensió i amb un mig somriure- li endevinara les paraules abans que ell les diguera.

Amb el temps, l'ordenaren capellà i va ser rector d'un poble de la rodalia. Quan els hòmens anaven a confessar-se i li referien els pecats, les faltes comeses, mossén Tomàs preguntava:

- Tu has anat a rompre herba al mig de dos?

I si l'altre contestava:

- Sí...clar.

El mossén li afegia:

- *Pues* ho tens tot perdonat.